



UNIVERSITÄTS-  
BIBLIOTHEK  
PADERBORN

**Pavli Fvschi Episcopi Sarnensis De Visitatione Et  
Regimine Ecclesiarvm. Libri Dvo**

**Fusco, Paolo**

**Romae, 1616**

De Fontibus Baptismalibus. Cap. Septimum.

---

[urn:nbn:de:hbz:466:1-61768](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-61768)

cum aliqui simplices sacerdotes, a quibusdam, vetulis maxime multis persuasionibus ducantur, vel aliquid olei consecrati, sub specie boni committendi concedant, vel etiã ipsi aliquas preces nepharias admisceant, vt eod. not. tract. in fin. per quat. vlt. qq. differitur ideo bonum est in hoc casu addere pœnam excommunicationis latæ sententiæ, ne ad alium vsum præter inductum a sancta ecclesia, quis eis vtatur, & cum quid euene-

rit, seuerissime in eum inuehat, & vt alij terrore commoti a similibus etiam in cogitatu arceantur: & hic est vbique vnus de casibus episcopo reseruatis, ordinando insuper, quod ipsa vasa sint benedicta ab episcopo, vt in Pont. fol. 164. & cum ad baptismi fontem deferuntur, sit sacerdos cum superpellicio, & stola indutus, ut reuerentiam in omni actu exerceat, sicut infra de ipsis exercendis expressius dicemus.

DE FONTIBVS  
Baptismalibus.

CAP. SEPTIMUM.

S V M M A R I V M.

- |    |   |    |  |
|----|---|----|--|
| 1  | <b>B</b> aptismus est necessarius ad salutem.                                 | 12 | Pueri sunt cito baptizandi, vbi multa de ipsis notantur.                       |
| 2  | Baptismus duo requirit.   | 13 | Circumcisio fuit figura baptismi.  |
| 3  | Aqua circa quatuor solet benedici.  | 14 | Ioannes Baptista, quomodo dicebatur baptizare.                                 |
| 4  | Aqua fontis baptismalis consecratur oleo vntionis.                            | 15 | Baptismus Ioannis an fuerit necessarius, & in quo differat à baptismo Christi. |
| 5  | Aqua fontis baptismalis non est sacramentum, in quo admonetur populus, nu. 6. | 16 | Fontes baptismales quales esse debent.   |
| 7  | Aqua que dicatur sanare.  |    | Fons baptismi tenendus est in omni ecclesia curata. nu. eod.                   |
| 8  | Aqua dicitur causa instrumentalis nostræ regenerationis.                      | 17 | Compatres quot possint esse in baptismo.                                       |
| 9  | Baptismus conuenienter fuit institutus in aqua, & quare.                      | 18 | Liber baptizandorum debet confici, & qualiter.                                 |
| 10 | Sacerdos non debet baptizare nisi ex aqua benedicta.                          | 19 | Cognatio, que contrabatur in baptismo.   |
| 11 | Laicus an possit baptizare in aqua sanctificata.                              |    |  |

1 **B**APTISMVS Ianua omnium sacramentorum. † Necessarius ad salutem, sess. 7. in Conc. Trident. de baptism.

cano. 5. cap. maiores, eod. tit. nisi quis renatus fuerit ex aqua, & Spiritu sancto non potest introire in regnum cælorum, Ioan. 3. hoc est insignitus cara-

caractere sancti baptismi, mereatur  
 ingredi celestem aulam, quæ sancta  
 sanctorum dicitur: firmissime tene, &  
 nullatenus dubites, omnem hominẽ,  
 qui per concubitum viri, & mulieris  
 concipitur, cum originali peccato na-  
 sci, impietati subditum, mortiq. subie-  
 ctum, & ob hoc naturaliter iræ nasci  
 filium, de qua dicit Apost. eramus e-  
 nim natura filii iræ, sicut, & ceteri, a  
 qua ira nullus liberabitur, nisi per fi-  
 dem mediatoris hominis Iesu Christi  
 c. 3. de consec. dist. 4. & sunt verba  
 August. & in c. cathecumenum. ead.  
 dist. quãuis aliter bonis operibus de-  
 functum vitam habere nõ credimus.  
 vnd. Mar. c. 16. qui crediderit, & ba-  
 ptizatus fuerit saluus erit: quia cunctis  
 hominibus baptismus necessarius ad  
 salutem, inde sancta ecclesia. ead. sel.  
 7. can. 5. si quis dixerit baptismum li-  
 berum esse, non necessarium ad salu-  
 tem anathema sit. † Nec misterium  
 2 deest, cum duo sint necessaria ad ba-  
 ptismum, aqua, & verbum, ex quibus  
 fit sacramentum, c. si. de baptis. fit sa-  
 cramentum, cum verbum accedit ad  
 elementum, si detrahis verbum, non  
 erit sacramentum. i. q. 1. c. detrahe. vbi  
 subdit August. vnde ista tanta virtus  
 aquæ, vt corpus tangat, & cor abluat  
 nisi faciente verbo, aliud est sonus  
 transiens, aliud virtus manens qui. n.  
 sine inuocatione trinitatis merus fue-  
 rit, sacramentum regenerationis non  
 habet. c. in synodo. de consec. dist. 4.  
 renascitur homo ex aqua visibili, sa-  
 cramento, & spiritu inuisibili. ead. dist.  
 in prin. necessarium est visibile sacra-  
 mentum aquæ ad ablutionem visibi-  
 lis corporis, sicut necessaria est doctri-  
 na inuisibilis fidei, ad sanctificationẽ  
 3 inuisibilis animæ. † Aqua enim ex

quatuor solet benedici. Gul. in ra-  
 tion. lib. 4. c. 4. circa fi. circa purgatio-  
 nem, & non est in vsu, in dedicatio-  
 ne ecclesiæ, & altaris, & ab episcopo  
 tantum. Tertio quia in ecclesia asper-  
 gimur, quæ sale miscetur, quia per  
 aquam confessio, ex sale amaritudo  
 denotatur, ex aqua populus asperlus  
 sanctificatur, de conf. dist. 3. c. aquam  
 sale. & c. nec quemquam, dist. 4. singu-  
 lis dominicis in ecclesia vtendo, quar-  
 to benedicitur aqua baptismi, quæ, &  
 sine verbo sacramenti remanet bene-  
 dicta, & sacra gl. in eo. c. 1. de consec.  
 dist. 4. † Nã & crismatur addito oleo  
 mysticæ vnctionis, per cuius admix-  
 tionem vnio Christi, & ecclesiæ signi-  
 ficatur, quia Christus est crisma, aqua  
 populus, & exinde effectus baptis-  
 mi magis declaratur, quod non semper,  
 sed certis solemnibus diebus fit, vt in  
 vigilia Resurrectionis dominicæ, &  
 in vigilia Pentecostes, iuxta consue-  
 tudinem ecclesiarum, & instructio-  
 nem parochorum ex catechismo no-  
 uo, Rõ. fol. 213. Gul. in ration. lib. 6.  
 c. 106. per dationem Spiritus sancti,  
 quia in baptismo, & sepulturam Do-  
 mini repræsentamus, & eius mortẽ,  
 a qua baptismus plenam recipit effi-  
 caciam. ibid. n. 2. † Aqua igitur sic be-  
 nedita nõ est sacramentum, sed san-  
 ctificatio, & purificatio. eo. c. aquam  
 sale, cui tunc virtutem esse tributam  
 cognouimus, cum ipse Christus dñs  
 noster a Ioanne in Iordano flumine  
 voluit baptizari. Matth. c. 3. sed fit sa-  
 cramentum cum verbum accedit ad  
 elemẽtum, per supradicta, quia aqua  
 sine prædicatione domini & crucis ad  
 nullos vsus futuræ salutis est, cū vero  
 salutaris fuerit crucis mysterio con-  
 secrata, tunc ad vsum spiritualis lauacri

& salutaris poculi tēperatur. confert enim aquæ baptismus ad Dei cultū, quia impletur, quod Deo placuit, & quia regenerato ex aquis, & Deo renato fragilitas prioris natiuitas, quæ per homine facta est amputat, & sic puenitur ad salutē. † In quo est diligenter aduertendū, vt excludatur opinio eorū credentiū aquā solitā asseruari in fonte baptismatis esse proprie sacramentū, quod utiq. est falsum, vt ex supradiētis colligitur, & ex S. Thom. concludunt omnes. Domi. Sot. in 4. dist. 1. q. 6. ar. 1. fol. 139. & in id vulgū errare sæpe conspeximus, est tamen res sacra, sed nō sacramentū, nisi in prolatione vltimæ syllabæ formæ traditæ, pro administrādo ipso sacramēto, dicit gloss. eiusd. c. 1. de cons. dist. 4. † Et licet aqua multipliciter dicatur gloss. in c. omne crimen, de cons. dist. 2. tamen secundū Beatū Ambrosiū, aqua illa sanat gratia Christi, non omnis. de sacr. lib. 1. cap. 5. ideo benedicitur aqua baptismalis oleo vntionis. Dom. Card. Hof. contr. Brent. lib. 3. fol. 285. & cum maxima significatione: sicut de aqua, quæ additur ad sacramentum altaris dicimus, & quia ex testimonio patrum credimus sic Christum fecisse in illa sancta cæna, & quia cōuenit repræsentationi dominicæ passionis, cū sanguinē, & aquā ex eius latere exisse testetur Io. c. 19. primum probatur. de consecr. distin. 2. cap. 4. aliud. cap. 3. cum seq. item, & de vnione populi ad Christum. c. cum omne cum gl. ead. dist. In Conc. Trid. sess. 22. sacrific. Miss. cap. 7. † Hæc igitur aqua instrumentalis dicitur causa regenerationis nostræ, de qua Ezechiel. cap. 36. effundam super

vos aquam mundam, & mundabimini ab omnibus inquinamentis vestris, do. Card. Hofi. de baptif. cap. 34. in princ. ideo eam veram, & naturalem esse de necessitate baptismi ecclesia sancta declarauit, ead. sess. de baptif. can. 2. si quis dixerit aquam veram, & naturalem non esse de necessitate baptismi, anathema sit, cum ipsa aqua elementaris congruat significationi, baptismiq. effectui, & vsui, cum sit frigida, & lucida cōmunis, & necessaria, & baptismus dicitur ad reprimendum æstum concupiscentiæ, ad flectendum rigorem inobediētiae, ad illustrandum claritatem fidei, & ad introducendum in viam salutis, dom. Card. ar. cæl. de bapt. c. 11. ex Scoto in 4. dist. 3. q. 3. † Ideo fuit conuenienter in aqua institui baptismū, & propter eius prædictas proprietates, & cum sit cōmunis apud omnes gētes, pauperes, & diuites, nec quis se excusare potest, ex eius carentia, doct. in 4. dist. 3. ar. 1. & 2. part. q. 1. est. n. aqua satis vtile elementū apud omnes nationes. vnde dixit Plin. de natur. histor. lib. 31. cap. 1. omnes vires terræ ex aquæ beneficio procedere, sic de scriptura sancta dicimus. psal. 31. Verumtamen in diluuiū aquarū multarū ad eū, non appropinquabunt, super quo August. quid est diluuiū aquarū multarum, multiplicitas viarū doctrinarū, quia vna est sancta Dei scriptura, vna Dei aqua, &c. † Sacerdos itaq; non debet ex alia aqua, quam benedicta (extra tamen necessitatē) baptizare, alias grauitè peccaret, omittens cæremonias ecclesiæ, quæ certas præces, certosq. ritus induxit in administratione sacramentorū, quos adhiberi cōsuetos

tueros, si cōtēnat anathema iudicād<sup>9</sup>  
est. iux. præscriptū, sacr. Cōc. Tri. sess.  
7. de sacr. in gen. can. quas significa-  
tiones aquæ in fonte baptismi decla-  
rat optime Gul. in ration. lib. 6. c. 82.

11 † Quod, & idē dicimus de nō sacer-  
dote baptizāte in aqua sanctificata,  
quæ licet cōferat baptismum, peccat  
tñ, nisi necessitate ductus ex carētia  
alterius aquæ id fecisset. Ang. baptis-  
mus. 5. n. 12. c. constat. de cons. dist. 4.  
nā & si laici possunt, nō tamen nulla  
imminente necessitate ead. dist. c. in  
necessitate. & ne quis exeat ex hac vi-  
ta sine sacramento isto. & mulieres,  
& pagani cōferūt, quando in forma  
tradita a sancta ecclesia vtatur, cū ea  
intentione: per ipsam doctrinā patet  
cū sit sacramētū necessitatis, merito  
permissū per absentīā sacerdotis pro-  
prij ministri, a quocumque conferri

12 posse. † Sunt autē pueri ducendi ad  
ecclesiam ad accipiendū sacramen-  
tum de sacro fonte, quam primum  
ante nonum diem. non autem in do-  
mibus priuatorum clem. 1. de baptis-  
nisi necessitas, & mortis casus immi-  
neant. & in filijs Regum, & post mo-  
dum in ecclesia feruentur reliquæ ce-  
remoniæ, iux. ritum ipsius sanctæ ec-  
clesiæ, neq; aliquod remedium siue  
baptismo pueris adhiberi potest, do-  
Sot. in 4. dist. 5. q. vnica ar. 1. cauendo  
disputationem Ambrosij Catharini  
Episcopi Minorensis, Petr. de Soto  
de instit. sacerdot. de baptism. lect. 6. cir-  
ca fi. ad q. v. quare filij nati ex pa-  
rentibus baptizatis debeāt, & ipsi ba-  
ptizari, alias nō sunt salui, respondet  
August. in c. si baptizata. de cōsecra-  
dist. 4. quia ex immundo patre nasci-  
tur immundus, & licet parenti post  
conuersionem propria peccata non

sunt nociua, tamē illis obsunt; qui ab  
eo generantur, parenti propter hoc  
non obsunt, quia renatus est, illis au-  
tem, qui de illo nati sunt, nisi eodem  
modo renascantur, quæ a parente  
cōtracta sunt oberūt, quia etiā inno-  
uatus est pater, nō de natiuitate sed  
de reliquijs vetustatis carnaliter gi-  
gnit, & filij ex reliqua parentum ve-  
tustate carne propagata peccati dan-  
nationē sacramento regenerationis  
euadunt: sed qua pæna puniantur  
ppter baptismū non susceptū, cum  
non habeant peccatū actuale. dom.  
Card. eo. c. firmissime. carent gratia,  
& habent pænā damni æternalis: sed  
non pænā sensus, nec habent do-  
lorem, aut afflictionem interiorē ex  
eo, quia de Beatitudine potest habe-  
ri duplex cognitio, naturalis, & super-  
naturalis, animæ autem puerorū sine  
baptismo decedētū vadūt in limbū,  
habētes cognitionē naturalem, quia  
intran medium cognoscendi intel-  
lectū separatorum, vnde cognoscunt  
bonum naturale, sed non id bonum,  
quod sancti possident in cælo, sed  
id, quod per naturam habetur, possi-  
dēt, absq. dolore, existēte eis ea scien-  
tia naturali, quā numq. aliquis philo-  
sophus in mūdo habuit: cognitio na-  
turalis nobis supplantatur per fidem  
quæ est de gloria, & fruitione sancto-  
rū in cælo, quā nec oculus vidit, nec  
auris audiuit. 1. ad Cor. 2. pueri in lim-  
bō nec fidem de beatitudine in actu  
habuerunt, nec sacramenta fidei su-  
sceperunt nec per reuelationē ergo  
nec dolent de carentia, cū nemo do-  
leat de eo, quo se priuari nescit. dicit  
Theologi, reassumit ex doct. Cassan.  
in sua glor. mund. 3. part. consider.  
1343. † Vnde non differendus eis ba-  
ptismus,

ptismus, sicut de circumcissione figura baptismi, quæ octauo die fiebat. ead. dist. cap. quod autem glo. in c. ab exordio. 35. dist. & sic præparatoria ad baptismum, cum ex filiis iræ efficiamur filij Dei Eph. 2. ideo citius infantes ducendi, ne propter ætatis imbecillitatē mortē incurrant, ac etiam quia ratione baptismi Deus, & Angeli habent maiorē curam illorū ead. sess. 7. de baptism. can. 13. victoria q. 34. & sumpta est fontis baptismalis in ecclesia dedicatio ex Iordano flumine sanctificatio a Christo domino nostro, qui, ut nostra delerentur peccata, voluit baptizari, non se, sed ut  
 14 nos purgaret. † In quo sciendum est quod Ioannes Baptista (quo inter mulieres non est natus maior ex Christi testimonio. Matth. c. 11.) præcursor Dñi annuncians, ipsum poenitentiam prædicando, baptizabat baptismo poenitentiae, sed Christo aduenienti gratiam habuit ipsum baptizare. præcedente inter illos diuino colloquio, nā Ioannes cognoscens suum creatorem inquit, ego a te debeo baptizari, & tu venis ad me? cui Iesus: sine modo? sic enim decet nos implere omnē iustitiam. Matth. eod. c. de quibus verbis Bern. alleg. serm. 1. de epiph. Dom. & Matth. c. 3. Ioann. 1. & sic fuit institutus baptismus, secundum omnes Theologos victoria. quæstio. 9. de qua sollempnitate fit mentio in ipso die epiph. & in euang. in eius octaua Ioan. 1. vnde canit ecclesia in hymno matutini.

*Lauacra puri gurgitis.*

*Cælestis agnus attigit.*

*Peccata, que non detulit.*

*Nos abluendo substulit.*

15 Gul. li. 6. tit. 16. & 17. sui ration. † Sed

an baptismus Ioannis fuerit necessarius & habuerit aliū ministrū doctores soluūt. erat præparatorius ad baptismū Christi, nō perfectū sacramentū, nec conferens gratiam, cū diceretur baptismus poenitentiae, nō enim renascebantur, qui baptismo Ioannis baptizabantur. de cons. dist. 4. c. non enim & c. aliud. sed baptismus Christi operatur remissionē peccatorum sess. 5. Conc. Trid. ante finē. §. si quis quod autē sit maxima differentia inter vtrumque. est definitum in eod. Conc. sess. 7. de baptism. can. 1. si quis dixerit baptismū Ioannis, habuisse eandē vim cū baptismo Christi: anathema sit: plura D. Car. Aracæl. de sacr. baptismū. c. 7. cū seq. & baptismo Christi credimus Apostolos fuisse baptizatos. c. quando, & c. seq. ead. 4. dist. oportuit ergo baptizatos a Ioanne, iterū baptizari baptismo Christi pro salute consequenda. Dom. Sot. in 4. dist. 2. q. 2. ar. 4. contra opinionē magistri, quæ non tenetur in ead. dist. nulla enim cadit dispensatio quæ sine baptismo saluari. Abb. in c. proposuit. nu. 2. de concess. præb. S. Thom. in 4. dist. 17. q. 3. ar. 1. circa finem, & dist. 6. q. 1. ar. 1. eod. lib. etiam quod fuerit sanctificatus in utero, debet baptizari, & sic creditur de beato Ioanne Baptista dominum baptizante, quod & de gloriosissima Virgine Maria dicere possumus, cum nullo modo sanctitati suæ derogauerit, sed ad honorem eius ponitur, idem Dom. Sot. in 4. dist. 5. q. vnica. ar. 2. † Istis ergo discussis pro aliquali cognitione, in visitatione episcopus videbit, quod in omni ecclesia cathedrali, & curata, sit fons baptismalis, sicut esse debet. Pavi. de visi. 2. parte

q. 3. nu. 33. quod sit lapideus, vel fal-  
 tem æneus staneatus, inquirendo, si  
 caute, & nitide obseruetur, ne sint in  
 eo scissuræ, sit in loco conspicuo, nō  
 impediatur locū, recte, & firmiter clau-  
 sus, claus in tuto loco cōseruetur,  
 aqua renouetur diebus sollempnibus  
 statutis, vt supra fuit dictum, & prior  
 ponatur in sacrarium, & sit vasculū  
 17 pro baptizandis, & illud decens. † Ad  
 sit liber baptizandorum. & videatur  
 quomodo scriptus, si contineat an-  
 nū, mensem, & diē, cuiusq. baptizati,  
 nomen, & cognomen, eiusq. patrin-  
 habeat, qui, & sponsor, seu fideiusor  
 appellari solitus est, cuius fidei, & pru-  
 dentia baptizatus cōmittitur, a quo  
 Christianæ religionis præcepta hau-  
 riri possit, ad quod, & ipse patrinus  
 ex lege se abstrictū esse intelligat, &  
 si ad hoc idoneus non est, vt quia nō  
 sit instructus fidei rudimētis, vt saltē  
 sciuerit symbolū Apostolorū, oratio-  
 nem dominicam, & salutationem  
 Angelicā, non admittatur. Cū enim  
 ipse ad hoc tenetur, & nescit, quomo-  
 do saluti aliorum consulere potest,  
 si etiam suæ deest. argu. text. c. sicut  
 hi. §. necesse. 47. dist. gl. in c. in baptis-  
 mate. de consecr. dist. 4. & si nomen  
 parentū ipsius pueri cuiuslibet etiā  
 contineat: atque alterius, itē si paro-  
 chus ad aliam ecclesiam deputatus  
 transferit, successori suo librū confi-  
 gnet. iuxta etiam dicta in synod. Me-  
 diol. prouin. sub amplissimo Dom.  
 meo Dom. Card. Borromeo. part. 2.  
 18 tit. 2. † Nec præter vnū tantū, aut ad  
 summū duos compatres, seu patri-  
 nos ad leuandum puerum de sacro  
 fonte admitti ordinet ex præscr.  
 eiusd. Cōcil. Trid. sess. 4. de reform.  
 matri. cap. 2. ad remouendum quorū

dam locorum abusum, obseruatum  
 vsque nunc, vt non solum tempore  
 baptismi plures vnus efficiebantur  
 patrinus, sed etiam per octo dies expe-  
 ctabantur ad tangendum linteamen,  
 album, sic populus currebat ad simi-  
 lia digna omni reformatione: debe-  
 etiam parochos docere ipsum patri-  
 num leuantem puerū de sacro fon-  
 te exinde, quā cognationem spiritua-  
 lem contraxerit.

19 † Nāq. inter ipsum, & baptizatū ipsū  
 & illius parentes, nec non inter bap-  
 tizantem, & baptizatum, baptizati  
 que patrem, & matrem, spiritualis co-  
 gnatio contrahitur, prohibitio inter  
 ipsos matrimonium contrahi, con-  
 tractumq. dirimi. eod. decr. c. 2. sess.  
 24. cautum est, ad cuius declaratio-  
 nem est videre constitutionem Pij  
 V. Pont. Max. in c. cum illius. 1566.  
 an. 1. in princ. & §. nos piarum. Mart.  
 Nau. in suo Man. cap. 22. nu. 36. cum  
 trib. sequen. licet non referat ipsam  
 constitutionem, aduertit tamen pa-  
 rochum, & bene. nu. 40. vt quando  
 puer baptizatur in domo propter ne-  
 cessitatem sine sollempnitate, sed tan-  
 tum cum aqua elementari, tunc cō-  
 trahi compaternitatem, seu cogna-  
 tionem spiritualem prædictam, non  
 autem, quando ducitur ad ecclesiam  
 ad exorcizandum, & vngendum  
 crismate, quia tunc non est sacra-  
 mentum, sed res sacra, vt supra nos  
 diximus. aduertendo item, quomo-  
 do ipse actus sit scribendus in libro,  
 & hæc possunt declarari parochis  
 in visitatione fontis, cætera vero ad  
 complementum materiae baptismi  
 infra suo lib. de sacram. latissime di-  
 cemus.